

farin hiðani. Sjálvi fáa tey skyldina, tí tey hava verið so býtt á valt politíkarnar. Hvør skal siga: Palleba og Marsanna skuldu frammanundan havt vitað tað, sum kom sum eitt skot fyrri politíkarnar og teygjur av búskaparfrøðingum og lógfrøðingum (og bankastjórum, men teir vistu tað kanska?), ikki eiti á! Veruleikin er groteskur.

Tann triðja síðan í hesi tekning er tann innantómi tjóðskapurin. Hetta verður lýst í tí hábsærliga navninum á snekkjuni: Móðurlandið, men tað er brúgvinnin, ið ber hetta navn. Tann tjóðskapurin, ið bert er til oman fyrri hálsvølin. Tann vanligi føroyski báturin liggur her á havsins botni og ber einki navn, meðan tann skrólandi tjóðskapurin stingur uppundan.

Men hesin táttur tykist mær best lýstur í einari aðrari tekning á framsýningini. Hon er heilt nýggj, frá 4. februar í ár, og ber heitið: Bót á borð, og í viðmerkingunum stendur: Eftir sløk 50 ár á sjálfstýrisleið eru vit nú komin á mál. Sjálv myndin er av teimum føroyingum sitandi á nøkrum bókum, rúndan um borð dúkað við merkinum, ið er heldur trevst. Sjálvir eru teir beinarað undir føroyskari húgvu, kloddut flætjur og berftúttir; teir sita og eta, á fatinum liggja tveir húðarskógvar. Annar av beinagrindsføroyingunum mælir: – *Tá vit hava etið húðarskógvarnar, fáa vit okkum eitt ørind av tjóðsønginum.* Henda tekning er so sigandi, at har er ikki meir at siga.

Óli P. bæði handahagur og eygnahagur

Og tað er tað, sum er eyðkent fyrri nær flestu tekningarnar hjá Óla Petersen, tær eru so vælumhugsaðar, so gjøgnumfóðrar, at ongín orsök er at fara at keglast um boðskapin ella skemtið, tað er eyðsýnt. Sjálv hjá teimum, sum ikki dáma tær ella kenna seg raktan, er skemtið so beinrakið og broddurin so snøggur, at tey ikki kunnu ra annað enn tuga, tí tey vita, at annars gera tey sær fyrri skommum. Óli Petersen er í tekningum sínum bæði handahagur og eygnahagur og ikki minni orðhagur.

Listamaðurin og valdið

Mangir munnu teir politisku maktthavararnir vera, ið fegnir, um teir høvdu vald til tess, høvdu típt atfinningarsom listafólk; millum hesi er listamaðurin, satirikarin og skemtarin Óli Petersen. Men tibat, so hvassur brandur er láturin, skemtið, atfinningin, at eingin enn hevur torað at herja á. At valdshavarum ikki líkar satirikarar, sangarar, teknarar og listafólk annars eru ótal dæmi um. Burtur úr rúgvuni kunnu bert nevast Karl Thueolsky í nasistiska Týsklandi, ið tók lívið av sær í útleđ. Victor Jara í Chile, ið fasistarnir drupu, ella Wolf Biermann í Eysturtýsklandi, ið varð noyddur í útleđ.

Hví eru listafólk vandamikil

Men hví eru hesi listafólk so vandamikil fyrri tað ráa valdið allastaðni í heiminum? Jú, tí tey duga at festa á blað, onkursvegna, tað sama, sum Óli Petersen dugir, ta vreiði og sosialu indignasjon, sum býr í okkum øllum. Tey fáa sett orð á ella mynd á okkara kenslu av einki at fáa gjørt, tey duga, oftani á skemtiligan hátt, at lýsa lív og vilkor hjá fólk flest, men eisini tað, sum er egið, sum ikki sleppur at vera til í okkara streymlinj- aða heimi, økja um okkara toleransu og gleði um tað margfalda. Aftanfyrri býr tann sanna samkenslan við fólk, ein flóni, ið visir á útvegir, ið ikki eru bundnir at eini játtan til almennastovuna ella eini lítuð virðiligari roynd at sleppa sær undan ábyrgdini av teimum arbeiðsleysu, sum stóðan er her á landi, men gevur okkum unneleika at koma víðari.

At hava eitt etiskt grundarlag

Tað kenst eitt sindur »altmodisch« at taka slík orð upp á tungu í eini tíð, har alt bendir hinvegin, og hin sterkasti ræður og yvirlivir. Men er Óli Petersen so pára burturvið? Um tað, at tvíhalda um nøkur lívsvirði, ið sýna samhuga við fólk, er burturvið, so er Óli Petersen tað. Annars tykist mær, at hann mest heldur fast við eitt etiskt grundarlag í eini ráari tíð. Legg til merkis, hvussu hann í mynd frá 15. januar 1993 myndhagur fær lýst órættvisið her og í heiminum annars. Myndin er av Justitu, ið reiggjar lógarinnar svørð yvir teir triggjar fyrrverandi lógmenninar: Atla Dam, Jógván Sundstein og Paula Ellefsen. Haldandi fyrri oyruni fyrri allari talu um lóg og landskil hava teir seg undan, hoykja seg niður, og svørðið rakar tann óseka, ið stendur og hyggur at, og avhøvdar hann, og hvør er hesin annar enn tann vanligi føroyingurin. Grant siggja vit, at tað er tann óseki, ið kemur at kenna sviðan, meðan teir veruliga seku sleppa undan.

Tað bláoygda liðið

Legg til merkis strikurnar hjá Óla, tá ið hann teknar vanligt fólk, sjálv um myndirnar ofta tykjast burleskar og út um mark keipukendar, so kenst ein kærleiki og eymleiki, tí onkursvegna verða tey ongantíð persónliga havd til látsurs, tað eru nakrar føroyskar týpur, ið vit øll kenna, ið Óli skemtar við. Øðrvísi tá ið tað eru maktthavararnir, politikarar og embætisverk, tá eru strikurnar oftast ikki merktar av sama samhuga – uttan tá ið onkur her hevur verið fyrri órætti – tað veri seg embætisfólk ella politikarar. Óli Petersen sýnist ikki, í myndum sínum at halda nógv um okkara fólkaraðisligu stovnar, soleiðis sum teir verða umsitnir og mannaðir nú. Men tykist at hoyra tað tað bláoygda liðið, sum enn trýr, at tað ber til at byggja og liva í einum sømiligum samfelag, har pláss er fyrri øllum á sannari fólkaraðisligari grund. Sum tað er bláoygt og vakurt.

Listin sum burðarhjálp fyrri hjálp til sjálvhjálp

Tað er vandamikið fyrri maktthavararnar í øllum londum, tá eitt fólk fær orð á sína vreiði – tað veri seg ein teknari ella eitt sethúsaskuldarafelag, ið hjálpir til við burðinum – og henda orðingin samstundis lættir um sinnið, ið hevur verið kóvt av vónloysinum. Eitt hugsandi fólk, borið av sosialari samkenslu og solidariteti, er tað, tey valdu umboðini tykjast at ræðast allar mest, einstaklingar og samtøkur, ið politikarar og embætisverk ikki hava ræði á. Verður valdið so gjørt láturvert, er heilt gálvið.

Í teimum totaliteru londunum hava tey bert eini ráð, at kyrra – og um tað ikki eydnast – at kippa sangfuglin. Hjá, okkum? Eingin veit. Tí sera meistarlaga hevur Óli eisini dugað at lýst tann núverandi sorgarleikin.

Óli P. og Marita P.

Umframt at tann ræðuliga stóðan verður lýst í næstan øllum myndunum á framsýningini, so er eitt serstakt tema um, hvussu ið Marita Petersen lógmaður hevur verið teknað frá einaferð í 1989 fram til dagin í dag. Vit siggja, hvussu myndirnar broytast fram til hon verður lógmaður, og hvussu tær so aftur broytast. Tær fyrstu myndirnar eru rættiliga veikar, tú veist, tað er hon, men har eru eingi sereykenni. Í eini mynd frá 21. desember 1989 er hon lýst sum fitt, meinaleys kona, ið liggur og svevur so søtliga saman við restini av tingmanningini hjá javnaðarflokkinum, á tekningini bregður hon ikki frá hinum. Soleiðis verður hon lýst fram til seinast í 1991, tá hon er vorðin eitt sindur hyldligari, men í mestan mun sumpatisk; tað eru ikki tær nógvu myndirnar av henni, men tað skúlalæraraliga hevur hug at taka seg upp. Hyggja vit í árbókum hjá Óla Petersen, sæst, at fleiri myndir eru fram til januar 1993 um, hvør skal verða lógmaður eftir Atla Dam, men heldur ikki har hevur Marita Petersen nakran leiklut. Aftan á at

Teir báðir, Rógvi Thomsen og Óli Petersen hyggja eftir tekningi um Palleba og madrassubankan. Mynd kalmar

hon er vald til lógmann, í januar 1993, verður hon í mynd tann 19. januar 1993 lýst sum heldur stúrin skrukkhona, ið hyggurat, meðan hanarnir Jóannes Eidesgaard og Thomas Arabo liggja eftir á vali í høsna-garðinum fjaðursárir, tiltøssaðir og illa komnir. Marita Petersen tykist á myndini at vera heldur kløkk av at vera blivin lógmaður. Men eftir hetta er áhugavert at siggja, hvussu Marita missir politiska sakloysi sít og spakuliga, um ta heldur strammu lærararindutýpuna við peikifingrinum á lofti, gerst meira og meira lík øllum hinum politikarunum. Andlit og hold gerst hvassari, tað verður lært upp á landsstýrismanningina, tað rundleidda mestsum hvørvur, hon verður skronglut. Tann myndin, ið nú dagar fram, er hin snúðigi politikarin, ið er komin burturúr. Yvirbrá og skap veikir ikki somu kenslur í okkum, sum tá ið hann byrjaði at tekna hana. Á eini av teimum seinastu tekningunum er verkið fullgjørt. Hetta er viðmerking til, at stýrisskipanarnevndin hevur mælt til eitt trýbýtt av valdinum, sum um tað ikki var ein sjálfvfygja í einum demokrati. Óli Petersen letur Maritu Petersen sita í einum ruggustóli. Í fanginum hevur hon triggjar køkurullur. Á teimum stendur ávikavist: Útinnandi – Lóggevandi – Dømandi. Restin av landsstýrismanningini stendur rúndan um hana, mest átøkir ribbaldum, Finnbogi líkur hinum grábeinta, soleiðis sum Óli hevur teknað hana leingi. Marita sigur: *Fyrst sláa vit við tí lóggevandi, síðani við tí útinnandi, og hjálpir tað ikki, so langa vit til við tí dømandi.* Tað er ein týðilig mammu- ella ommumynd, óargaungarnir

rúndanum – landsstýrismanningin – fær ikki tað góða orðið við frá henni. Okkurt kundi bert á, at inspirasjonin lutvist er Ma Dalton, mamma brotsmannaliðið Dalton brøðurnar, í tí kendu teknirðini Lucky Luke. Hesir brøður og mamma teirra eru søguligir persónar. Tekningin, so einföld sum hon er, sigur alt um hugsanina hjá Óla um rættarsamfelligið her á landi og visir, at skifið nú er fullfíggið: Marita Petersen er rættur poliutkari í hugaheiminum hjá Óla.

Um at flenna seg til fólkaraði

Aftaná, at hava hugt at tekningunum hjá Óla Petersen, ber til at seta seg afturá, níkka játtandi, flenna – mest eftir hinum – og vóna, at øll hini fremja verkið fyrri okkum. Síðani bara halda áfram við gerandissjagginum. Men partur av skyldini av stóðuni er kkará, tá ið vit bert tuga og lata alt um okkum ganga. Óli Petersen ber boðini um at taka virknan lut í fólkaraðinum, sjálvur ger hann tað næstan hvønn dag, hvussu við okkum? Tøgnin er mesta serkenndi fyrri okkum sjálvi og vald okkara og stingur djúpt. Vónin um at kunna tuga atfinningarnar í hel.

Sorrig og Glæde de vandre tilhobe

Men latið okkum ikki gloyma, í syndarlaga veruleika okkara, at Óli Petersen er stør-skemtarin burturav. Tað er tað, sum ger hann so væl umtóktan her á landi, at hann mitt í vónloysinum fær okkum at flenna at okkum sjálvum og at gera gjøldur burtur úr stóðuni. At gera grát til látur, tað skulu stór evni til, at fáa tað at revla, at fáa okkum at flenna mitt í ólukkuni, tað er meira kveikjandi enn hundrað lógmannsrøður. Av sonnum kunnu vit siga við Kíngó: *Sorrig og Glæde de vandre tilhobe...* Hendan síða hansara verður so væl lýst á eini tekning frá 30. oktober 1993. Ikki skal eg fara at meta um, hvør ið henda stórbarmaða, heldur hyldliga konan er eyðkend føroysk, men hygg at manninum, ið bendir seg framyvir, hava vit ikki øll sæð handan føroyingin, buksurnar niður á hálvann rassin, so at helmingurin av reyvaðøllum siggast, meðan búkurin hongur so síður framyvir, hatta er ein røtt føroysk mansmynd, farið sjálvi og hyggið at henni og øllum hinum við. Leggið eisini til merkis, at hatta eru týpur, vit øll kenna, men ikki verður gjøldur gjørt burturúr. Her verður ikki gjarað út eftir bfligum látri, men eftir látri, ið kemur frá hjartanum.